

[Otto Mørch.]

om et forsømt område. Det beklager jeg, som har været medvirkende til gennemførelsen af denne lovgivning.

Landbrugsministeren (Henry Christensen): Jeg vil gerne sige til det ærede medlem, at jeg har ikke forsøgt at forklare, at sagen har været behandlet hurtigt. Jeg har derimod givet det ærede medlem en forklaring på og en redegørelse for, hvordan sagen har været behandlet, og det, som har nødvendiggjort en længere tids behandling end dengang forudset, var de oplysninger, der fremkom om, at byggeriet væsentligt ville overstige, hvad der oprindeligt var forudsat. Jeg tror, det ærede medlem vil være enig med mig i, at de erfaringer, vi har med offentligt byggeri på en række områder, må tilsige, at man, når man står over for en risiko for betydelige overskridelser af en budgettering, må tage sig den fornødne tid til at sikre, at byggeriet bliver ordentlig tilrettelagt, således at vi ikke bliver stillet over for uventede overraskelser. Det er den forklaring, jeg har givet det ærede medlem med en tilføjelse om, at vi nu var igennem dette forberedende arbejde og derefter kunne gøre sagen klar til forelæggelse i finansudvalget.

Hermed sluttede spørgsmålet, og spørgetiden var dermed til ende.

Den næste sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov om ændring af lov om landbrugsejendomme.

(Første behandling af lovforslaget (nr. 137) findes i tidenden sp. 4747, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 1841).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Formanden: Sammen med denne sag foretages den følgende sag på dagsordenen, nemlig:

Anden behandling af forslag til lov om tilskud til investeringer i landbrugets produktionsbygninger.

(Første behandling af lovforslaget (nr. 139) findes i tidenden sp. 4747, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 1841).

Der var stillet 1 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagenes paragraffer, ændringsforslaget og spørgsmålet om lovforslagenes overgang til tredje behandling sættes til forhandling under ét.

Chr. Thomsen: Jeg vil gerne først sige et par ord om det foreliggende ændringsforslag til lovforslaget om investeringer i landbrugets produktionsbygninger. Det går jo ud på; at der i 5 år ydes et rentetilskud på 2 pct. pr. år af den del af byggesummen, som er godkendt af skattemyndighederne, og det har vi tiltrådt. Jeg tror, man må sige, at de mennesker, der har bygget produktionsbygninger fra 1969 og frem til i dag, nok ikke har haft fantasi til at forestille sig, at man ville føre en rentepolitik, der bragte dem op i den rentehøjde, som de er kommet i, og derfor kan vi godkende, at man tager det værste af.

Jeg tror i øvrigt, at lovforslaget om tilskud til investeringer i landbrugets produktionsbygninger vil virke stimulerende på byggeriet, og jeg mener, at det er helt nødvendigt. Det vil nok virke gavnligt for landbruget som helhed. Måske må man undtage de småbrugere, der før fik direkte lån fra staten; det kan godt være, denne ændring nærmere bliver et minus for dem. Og så må man selvfølgelig erkende, at når man bruger af dispositionsfonden til andre formål end tidligere, bliver der færre penge tilbage til dispositionsfondens hidtidige formål. Det må man også tage i betragtning.

Jeg vil gerne om de to foreliggende lovforslag og i øvrigt også om lovforslaget om statens udlån til jordbrugsmæssige formål, som er færdigbehandlet, sige, at betænkningen egentlig meget klart siger både, hvad der har været hovedproblemerne under udvalgets arbejde, og også klart udtrykker udvalgets ønsker på de områder, der måske ikke kan nedfældes i loven. Jeg tænker på alle de områder, der henhører under bemyndigelser til landbrugsministeren. Men begge dele er meget klart udtrykt i betænkningen, og

[Chr. Thomsen.]

derfor skal jeg indskrænke mig til nogle principielle betragtninger.

5 af folketingets partier har i enighed vedtaget en lang række landbrugslove, som jeg må erkende peger fremad, som der er fremskridt i. Jeg kan kun dybt beklage, at vi inden for dette område har vedtaget én lov, der betyder et klart tilbageskridt, nemlig lov om opførelse af arbejderboliger på landet. Der er her taget meget ringe hensyn til oppositionen, der ellers har vist samarbejdsvilje med hensyn til at gøre alle de øvrige love mere tidssvarende.

Med hensyn til administrationen fremover, som er fastlagt i loven om udlån til jordbrugsmæssige formål — jeg tænker her på statens jordlovsudvalg og jordbrugskommissionerne og de opgaver, disse fremtidig skal beskæftige sig med — tror jeg, at hvis landbrugsministeren på disse områder vil følge de linjer, som vi har fastlagt i samråd med landbrugsministeren, vil man nå til resultater, som alle i og for sig kan være tilfredse med. Vi må jo erkende, at det er ikke noget, man præcist kan fastlægge i et udvalg, det er noget, der skal udbygges i den kommende tid, men rammerne tror jeg at vi er enige om, nu ønsker vi dem bare udfyldt. Udvalget har indgående behandlet problemet om den del af den danske jord, der ikke kan siges at være egentlig landbrugsjord. Vi har haft samråd med boligministeren, kulturministeren og landbrugsministeren for at få klaret de problemer, og vi er tilfredse med den meddelelse fra boligministeren til amtsråd og byudviklingsudvalg, som fastslår, at småskove, enge, bakkedrag og lignende ting er naturlige dele af et landbrug og må behandles som sådanne og derfor i almindelighed ikke kan sælges fra. Det tror jeg tilfredsstiller alle, stort set.

Tilbage står problemet om, hvordan man fremover skal klare opkøbet af de jorder, der skal bruges til rekreative formål. Vi har i udvalget ment, som det står i betænkningen, at hele dette problem må tages op og løses i en større sammenhæng. Det kommer man ikke uden om. Jeg vil igen henstille, at man, når man når så vidt, bruger de organer, man har på nuværende tidspunkt, jeg tænker her først og fremmest på klitvæsen, statsskovvæsen o. lign., som nok vil være de

organer, der billigst vil kunne købe jord op til rekreative formål.

Jeg tror, det er nødvendigt her i dag at sige et par ord om arealgrænsen. Må jeg først sige, at der nok ved tredje behandling vil være enkelte inden for min gruppe, der mener, at en fri sammenlægningsgrænse på 100 ha er for høj, men hvis man læser avisreferater og mødereferater — jeg har i øvrigt også selv været ude for sådanne udtalelser — forekommer det mig, at man mange steder har fået de nye regler helt galt i halsen. Man møder udtalelser som, at folkettinget ønsker stordrift, at folkettinget er ude efter de små ejendomme. Jeg vil gerne meget klart slå fast, at selv om vi vedtager en fri sammenlægningsgrænse på 100 ha, er der ingen tvang, man tager bare hensyn til en naturlig udvikling, og det vil være den erhvervmæssige udvikling inden for landbruget, der fremover vil bestemme arealgrænsen, ikke en eller anden lovparagraf vedtaget her i folkettinget. Er loven ude af trit med udviklingen, finder landbruget veje uden om den. Jeg tror, at det er sammenhængen imellem den naturlige udvikling inden for landbruget og loven, man skal have frem, og det er det, der er tanken med en højere sammenlægningsgrænse. Man vil ikke på nogen måde tvinge dem, der ønsker at have et mindre jordbrug, til at gøre det større. Hvis man ikke følger den erhvervmæssige udvikling, må man efter min mening fremover afskrive landbruget som eksporterhverv, og det tror jeg trods alt ikke nogen ønsker. Jeg erkender, at det tidligere har knebet vældigt med forståelsen af denne sammenhæng inden for folketingets forskellige partier, det kan man se, hvis man læser referaterne af de diskussioner, der tidligere har været her i folkettinget om arealgrænsen. Men det er rigtigt, når man i dag siger, at udviklingen rider hastigt, og tilsyneladende gælder det også erkendelsen af og forståelsen for udviklingen. Når de radikale i dag i betænkningen anbefaler et lovforslag, der indeholder en 100 ha fri sammenlægningsgrænse, til vedtagelse her i folkettinget, og når jeg tænker på, at hr. Erik Hansen (Ålborg amt) ved første behandling stærkt antydede, at når man var nået op på en 100 ha grænse, var det egentlig de radikale, der bar hovedæren herfor, det var et udtryk for deres nye progressive landbrugslinje, og

[Chr. Thomsen.]

man så tænker på tidligere tiders diskussioner, så må man erkende, at både udviklingen og forståelsen for udviklingen rider hastigt.

Efter således at have udtrykt min anerkendelse over for det radikale venstre vil jeg gerne anbefale både ændringsforslaget og senere lovforslaget til vedtagelse.

Niels Ravn: Jeg vil gerne først sige et par ord om det af ministeren stillede og af udvalget tiltrådte ændringsforslag til forslag til lov om tilskud til investeringer i landbrugets produktionsbygninger. Derved gives der mulighed for, at også de, der har investeret forud for lovforslagets fremsættelse, til en vis grad vil kunne nyde godt af den bistand, der herefter kan ydes. Det har altid været med en vis betænkelighed, vi her i folketinget har lovgivet med tilbagevirkende kraft. Det har det også været i denne sag for det konservative folkepartis vedkommende, men vi har erkendt, at de, der har investeret i produktionsbygninger, fra rentestigningen satte så kraftigt ind i foråret 1969 og frem til den oprindelig satte skæringsdato, i nogen grad kunne føle sig sat udenfor. Nu vil det altid være sådan, at uanset hvor man sætter en skæringsdag, vil der være nogle, som mener, at de burde have været med, men jeg finder alligevel, at det skæringstidspunkt, man her har fundet frem til, er rimeligt og rigtigt. Når jeg indledningsvis sagde, at det blev en lov med tilbagevirkende kraft, er det også kun delvis rigtigt, idet rentesikringen jo først får virkning fra nu af, og det er kun på selve det byggeri, der er foretaget, at man ser tilbage. Også det gør, at vi fra det konservative folkepartis side vil acceptere denne løsning. Dertil kommer så også, at de organisationer, der sådan set skal skaffe pengene, først og fremmest landboforeningerne og husmandsforeningerne, er gået ind for tanken og dermed altså også økonomisk har forpligtet sig over for den ekstraudgift, som der naturligvis vil blive tale om, når man nu tager de produktionsbygninger med, som er blevet bygget siden det af mig tidligere nævnte tidspunkt. Jeg kan med disse bemærkninger på det konservative folkepartis vegne anbefale det stillede ændringsforslag.

Lad mig så om selve lovforslagene komme med nogle ganske få bemærkninger. Først

om administrationsapparatet, der jo nu skal ændres ganske væsentligt. Det er en forenkling, der finder sted, og det ser vi på med tilfredshed i det konservative folkeparti, noget sådant har vi jo efterlyst længe. Jeg har noteret mig, og det lægger jeg megen vægt på, at der står i betænkningen, at man ved administrationen vil sørge for, at der ikke vokser nye sekretariater op rundt omkring i landet. Man peger udtrykkelig i betænkningen på, at de egentlige sekretariatsopgaver fortsat skal løses af statens jordlovsudvalgs administrationskontor her i København og af kontoret i Tønder. Jeg er glad for, at man straks i starten får dette slået fast, for ellers kunne man jo ikke vide, hvad det kunne udvikle sig til.

Med hensyn til opbygningen af den nye administration med disse jordbrugskommissioner er det klart, at der vil være overgangsvanskeligheder. Det har ministeren erkendt, og det har vi også erkendt i udvalget, og derfor er jeg meget tilfreds med, at man har fundet en formulering, der giver ministeren ret vide muligheder for især i overgangstiden at administrere sådan, at man ikke alene tager hensyn til det, jeg vil kalde forholdene i områderne, altså størrelsen af arbejdsbyrden i områderne, men også tager det, jeg vil kalde rent menneskelige hensyn. Når man fører en sådan nyordning igennem, kan man ikke tromle hen over enkelte personer, således at de kommer til at lide urimelig skade.

Et led i dette billede må vel være, at det også i betænkningen nævnes, at den såkaldte viceformand udpeges af landbrugsministeren, og at han kan være et af de medlemmer, der er udpeget af landbo- og husmandsforeningerne, men deri står vel også, at det kan være en helt anden eller tredje person. Derved vil disse kommissioner få en lidt anden størrelse, og det er jeg for mit vedkommende tilfreds med.

Jeg kan med disse bemærkninger på det konservative folkepartis vegne anbefale også dette afsnit.

Så er der tilbage selve det principielle i lovforslagene. Jeg er meget enig med hr. Chr. Thomsen i, at det er uhyre tilfredsstillende, at det er lykkedes os at gennemføre en lovgivning i så bred enighed, som tilfældet er her, og som vi skal langt tilbage for at finde en parallel til, og jeg vil ikke

[Niels Ravn.]

undlade i denne forbindelse at rette en tak til landbrugsministeren, der som den ledende kraft i arbejdet med denne lovgivning har gjort sit til, at det er forløbet på en sådan måde, at det har været muligt at nå frem til dette resultat. Jeg regner med, at det er en lovgivning, der skal holde i lang tid fremover, og dens større succes eller mindre succes afhænger i nogen grad af, hvor mange der i starten står bag ved den; jeg tror, at de efter min opfattelse store og afgørende forbedringer, vi gennemfører på dette område, også når loven skal føres ud i praksis, vil bære frugt, for der er så bred en enighed herom i folketinget.

Hr. Chr. Thomsen nævnte også de nye sammenlægningsgrænser, og jeg vil da gerne sige, at når vi fra det konservative folkepartis side nu som før går ind for denne udvidelse af arealgrænsen, er det ikke for stor-driftens skyld, men det er simpelt hen, fordi vi har erkendt, at den udvikling, der længe har været i gang inden for landbruget, tilsiger os at give disse rummelige muligheder, at give de landmænd, som ønsker det, mulighed for at tilpasse deres bedrift på en sådan måde, at den passer til deres evner og kræfter. Men jeg vil gerne føje til, at det betyder ingenlunde, at vi ønsker det mindre og mere specialiserede landbrug reduceret eller afskaffet, tværtimod vil det konservative folkeparti håbe såvel for landbrugets egen skyld som for landets og eksportmulighedernes skyld, at vi fortsat må kunne opretholde landbrug af nuancerede størrelser og med nuancerede produktionsforhold. Der ved tror jeg at man tjener både erhvervet og det danske samfund bedst.

Jeg kan med disse bemærkninger, som sagt tidligere, anbefale det stillede ændringsforslag og også anbefale de to lovforslag til fortsat velvillig behandling her i tinget.

Niels Eriksen: I betænkningen gøres der rede for de forhandlinger, der er ført i udvalget om den fremtidige administration af hele jordlovgivningen. Administrationen hører jo egentlig slet ikke under de to lovforslag, vi behandler i dag, den hører under loven om statens udlån til jordbrugsmæssige formål m. m., men for at få den hurtigt færdig blev vi enige om at fastlægge ret-

ningslinjerne i den betænkning, der foreligger her i dag.

Jeg kan give tilslutning til det udkast, som ministeren er kommet med. Jeg har i alle de diskussioner, vi har haft om disse spørgsmål, lagt vægt på, at vi nåede frem til en vis rationalisering af administrationen af de forskellige lovgivningsområder inden for landbruget, og jeg tror, at vi her kommer et meget stort skridt videre, for det må jo være hensigten, at grundforbedringsudvalg osv. efterhånden kommer ind under et egentligt landbrugsudvalg eller landbrugsnævn i de enkelte amter. Jeg skal ikke gå nærmere ind på, hvordan udformningen egentlig skal være. Jeg er meget godt tilfreds med det ændringsforslag, som landbrugsministeren har stillet, og de udtalelser, ministeren er kommet med i udvalget.

Jeg er også tilfreds med, at vi nu prøver på at få lidt mere system i, hvordan de rekreative områder skal kunne udnyttes, og at der bliver tilstræbt en ordening, hvorefter der fra det offentliges eller i hvert fald fra statens side kun bliver én køber af rekreative områder. Jeg synes, det er uheldigt, hvis det er kulturministeriet eller andre ministerier, der optræder som køber. Hvis de ønsker, der skal erhverves jord, må det være naturligt, at det bliver landbrugsministeriet, der formidler sådanne ønsker, og jeg forstår, at der i regeringen er stemning for at finde frem til metoder her. Det er jeg særdeles godt tilfreds med.

Den lille tilføjelse til lovforslaget om tilskud til investeringer i landbrugets produktionsbygninger, hvorefter de personer, som byggede stalde under det høje renteniveau i 1969 og derefter, får en støtte på 2 pct. i 5 år, finder jeg ganske god.

Jeg skal ikke sige mere om selve lovforslagene. Hr. Chr. Thomsen gjorde nogle principielle betragtninger, og dem kan vi egentlig ikke være uenige om. Hr. Chr. Thomsen brugte det udtryk om det kompleks af love, vi nu efterhånden har vedtaget, at det er der fremtid i. Det giver jeg hr. Chr. Thomsen ret i, og jeg vil da ikke her undlade at takke hr. Chr. Thomsen for det gode samarbejde, vi igennem mange år har haft om denne lovgivning. Jeg tør sige, at ikke mindst det samarbejde har været årsag til de resultater, vi har nået i dag.

[Niels Eriksen.]

Men når hr. Chr. Thomsen så siger, at der er sket et lille tilbageskridt, nemlig ved gennemførelsen af loven om opførelse af arbejderboliger på landet, må jeg gøre en bemærkning, da jeg ikke kunne være til stede her i folketinget, da vi havde anden behandling af denne lov. Jeg synes, at hr. Chr. Thomsen er lidt for hård ved denne lov. Jeg ved, at hr. Chr. Thomsen er meget gal på den, men det, der er det afgørende, er jo, hvad de mennesker, som får mulighed for at bygge, årligt kommer til at sidde for i husleje, og dér har vi en udtalelse fra ministeren om, at de ikke kommer til at sidde for større kronebeløb i årlig udgift, end de gjorde efter den gamle lov. Når det er tilfældet, synes jeg, det er lidt forkert at angribe loven, især når man samtidig ved, at vi ved den nye lov ophæver den ulighed, der har været i boligstøtten efter den gamle lov om arbejderboliger på landet og den almindelige boligstøttelovgivning.

Der er også fra hr. Chr. Thomsens side givet en begrundelse for sammenlægningsgrænsens størrelse, og også den er jeg enig i. For mig er det i og for sig ikke selve størrelsen, der er det afgørende, for mig er det den mulighed, der nu i forstærket grad bliver for unge til at finde frem til den landbrugsstruktur, som egner sig bedst for dem. Jeg er ikke spor i tvivl om, at der i fremtiden vil være nogle, der er agerdyrkere, og nogle, der specialiserer sig i animalsk produktion, og til det sidste behøves givetvis ikke de samme jordarealer, som måske tidligere har været nødvendige.

Jeg skal ikke blande mig i den lille diskussion mellem hr. Chr. Thomsen og de radikale. For mig er det resultaterne, der tæller, og jeg glæder mig over, at de 4 gamle partier i dag i enighed — og selv om hr. Morten Lange har en lille vedtegnelse, er han jo godt nok sammen med os andre — kan gennemføre dette store lovkompleks, og det vil jeg gerne have lov til at sige de andre partiordførere tak for.

Erik Hansen (Ålborg amt): De fire landbrugslove, hvoraf de to er til behandling her i dag, har man kaldt landbrugs- og jordlovgivningsreformen. Vi tog hul på den lige-som lidt i utide, da socialdemokratiet umiddelbart før jul rettede den forespørgsel til

landbrugsministeren om, hvad der skulle ske. Nu er vi ved at være ved enden af den. De to love har vi gjort færdig tidligere, og nu står vi i dag med de to sidste. Når vi nu i dag behandler lovforslagene om landbrugsejendomme og om tilskud til og investeringer i landbrugets produktionsbygninger, skal vi være opmærksomme på, at der en en nøje sammenhæng mellem dem og de love om udlån til jordbrugsmæssige formål m. m. og udlån til yngre landmænd, som vi vedtog for ganske nylig.

Jeg vil gerne sige om lovforslaget om landbrugsejendomme, om sammenlægningsgrænsen på de 100 ha, som er blevet draget frem som noget helt skelsættende her i dag, at der er grund til at kigge lidt tilbage over skulderen og se, hvad vi vedtog forleden dag, da vi vedtog udlånsloven. Det er helt givet, at der er en nøje sammenhæng mellem de 100 ha og så det, at de midler, man fra det offentliges side stiller til rådighed til jordsuppleringer, er forbeholdt de mindre ejendomme, er forbeholdt jordsuppleringer op til 35 ha. Der er under denne debat af en tidligere ordfører, hr. Niels Eriksen, givet roser til den socialdemokratiske ordfører, hr. Chr. Thomsen, for hans frisind og hans villighed. Jeg vil gerne sige til hr. Chr. Thomsen, at når vi tidligere drøftede i en forespørgselsdebat, hvad der skulle ske med landbrugslovgivningen, blev det gjort bl. a. på baggrund af, at man havde en landbo-kommission, hvis flertal var kommet frem til, at man skulle tillade fri sammenlægning op til, jeg husker ikke, om hr. Chr. Thomsen sagde 80, 90 eller 100 ha. Flertallets mening var da, at også udlånsloven skulle følge med op til den øverste sammenlægningsgrænse.

Nu bliver dette her, som mange andre har sagt, vedtaget i enighed, så når hr. Chr. Thomsen i dag sagde, at det kunne hælde, at der var enkelte af socialdemokratiets medlemmer, som måske ikke stemte for ved tredje behandling, ved jeg ikke, om det skyldes, at man ikke lod udlånene følge med op til de 80, 90 eller 100 ha. Men lad det nu ligge. Det radikale venstre lægger vægt på, at man forbeholder offentlig støtte til jordsupplering for de ejendomme, som ligger under 35 ha.

Jeg vil også gerne sige, at det radikale venstre lægger vægt på landbrugslovens § 9,

[Erik Hansen (Ålborg amt).]

der siger, at samdrift af jorder med et samlet areal på over 100 ha ikke må vedrøre jord fra flere end 5 ejendomme. I det ligger der en begrænsning, også i forhold til landbo-kommissionens indstilling.

Jeg vil gerne pege på det, der står ret kategorisk i betænkningen om, at der tilsyneladende rent administrativt er indført en strengere praksis med hensyn til beliggenhedskriteriet, når det drejer sig om sammenlægninger. Jeg vil gerne understrege, at det radikale venstre lægger megen vægt på, at netop beliggenhedskriteriet fastholdes så stramt, som det tilsyneladende gøres ved den nye praksis. Alene det vil medføre begrænsede muligheder for ret mange steder på noget tidspunkt at få samlet de 100 ha.

I fortsættelse af omtalen af udlånsloven vil jeg sige, at det radikale venstre lægger vægt på, at udvalget er enig i det synspunkt, der er udtrykt i betænkningen, at offentlige myndigheders opkøb af jord i rekreativt øjemed snarest bør tages op i en større sammenhæng. Vi havde i og for sig gerne set, at man var kommet lidt længere med disse tanker på nuværende tidspunkt. Men vi må erkende, at det vel er et spørgsmål, om de store aktiviteter på disse områder rettelig hører hjemme i den egentlige landbrugslovgivning, om ikke problemet er så stort og så vidtrækkende, at det må tages op i en betydelig større sammenhæng og løses i forbindelse med andre ting.

Jeg vil gerne i denne forbindelse sige, at der ofte er blevet rejst kritik af, at de offentlige myndigheder ejer så relativt store arealer her i landet. Når statsskovvæsenet ejer store arealer, når klitdirektoratet ejer vidtstrakte arealer, ikke mindst i Vestjylland, når kulturministeriet, jordlovsudvalget og andre offentlige myndigheder ejer store arealer, så tror jeg, der er mange, som i dag har en følelse af, at der — måske ikke mindst når det drejer sig om rekreative områder og om vestjyske områder — er noget meget beroligende ved, at det netop er offentlige myndigheder, der har sat sig på dem.

Når der i betænkningen er skrevet, at udvalget er enig i, at jordfonden bør aktivere sin virksomhed, tager det naturligvis i første omfang sigte på at fastholde den gode arrondering i forbindelse med struktur-

omlægningen i landbruget. Men jeg vil gerne sige, at på lang sigt må der være adskillige, som må føle, at når jordfondens aktiver beløber sig til, med runde tal, 1/2 milliard kr., er det vel et spørgsmål, om de ikke er så store, at de kan opfylde behov på en lang række andre områder.

Må jeg gå videre og sige, at når man taler om landbrugsarealer, som på grund af for ringe bonitet ikke er egnet til landbrugsmæssig udnyttelse, kan det af mange praktiske udøvere i jordbrugserhvervet føles urimeligt, at de skal tvinges til at ligge med en parcel, som de ikke må sælge fra ejendommen, selv om en eller anden bymand måske gerne ville eje den. Men jeg tror, vi her er nødt til at sige, at skal vi fastholde landskabsplejen og mulighederne for at bevare det såkaldte åbne land, kan vi ikke umiddelbart give tilladelse til salg af lodder, det være engparceller, skovparceller osv., som ikke er egnede til jordbrugsmæssig udnyttelse.

Et andet af de problemer, som rejser sig i forbindelse med strukturomlægningen i landbruget, er de efterhånden ret mange ejendomme, hvis jord bliver solgt fra. Når der ifølge statistikken nedlægges mellem 6.000 og 7.000 landbrug her i landet årlig, må det givetvis medføre, at der findes en lang række ejendomme, som jorden er solgt fra. Nu er det ikke alle ejendomme, som al jorden sælges fra. Det hænder ofte, at man beholder nogle ganske få hektarer; underste grænse for at være noteret som landbrugsejendom er jo 2 ha. Jeg vil gerne sige om dette, at nok kan det være hensigtsmæssigt i en lang række tilfælde, at man, når man sælger jord fra en ejendom, sælger til bunds og ikke lader noget af jorden blive ved ejendommen. Men det er dog et spørgsmål alligevel, om der ikke kan være nogen rimelighed i ikke at lægge et tryk på den, som står og skal sælge jord, ved at sige: sælg nu til bunds, sælg nu ned, som man siger, til møddingsmuren. Hvis det ønskes, så lad dem dog beholde de 2 ha, lad dem blive noteret som landbrugsejendom, og tænk på den mulighed, der ligger i, at en landbrugsejendom med et par hektar jord kan udgøre en god familiebolig og samtidig virke som fritidsbolig for familien. Dermed løser man et andet problem. På ejendomme, hvor jorden er solgt fra, og hvor der ikke

[Erik Hansen (Aalborg amt).]

er landbrugspligt, kan man passe bygningerne, som man vil, hvis man i øvrigt kan få lov til det fra de långivende myndigheder. Hvis man derimod har landbrugspligt på ejendommen, er der i henhold til lovgivningen pligt til også at vedligeholde boligen på landbrugsejendommen.

Denne stærke affolkning af landbrugs-erhvervet spiller også en ganske betydelig rolle for det liv, som fungerer i landsbyerne ude omkring i landdistrikterne. Det folkeliv, som skal eksistere derude, er udsat for en vældig hård belastning, når så mange ejendomme affolkes. Jeg tager dette med, for jeg synes, det også skal have en plads i en debat, hvor vi ikke alene drøfter landbrugets, men også landdistrikternes muligheder.

Må jeg sige om lovforslaget vedrørende investeringstilskud til produktionsbygninger, at det radikale venstre er enig i, at der er et behov for det ændringsforslag, som er kommet, og hvorved man tager hensyn til dem, som har færdiggjort byggeriet umiddelbart efter 1. maj 1969. De kom til i en periode, da renten steg voldsomt, så når man tager midler fra dispositionsfonden for at bruge dem til støtte til nedbringelse af rentebyrden, er det rimeligt, at det får virkning tilbage til 1. maj 1969.

Af samtlige 4 landbrugslovforslag er det afgjort lovforslaget om investeringstilskud til produktionsbygninger, der har været den største interesse om. Der er ikke noget at sige til det. Det er byggeriet inden for landbrugssektoren, som har været mest i knibe, og det har været noget af det allerfarligste for landbrugserhvervet. Et landbrugsbyggeri på omkring 400.000 m² på årsbasis var det, man regnede med i de mere normale år omkring 1960. Men henimod slutningen af 1960'erne og i begyndelsen af 1970'erne er landbrugsbyggeriet faldet til 150.000 m² på årsbasis. Et fald fra ca. 400.000 til 150.000 m² er i sig selv alarmerende. Men endnu mere alarmerende bliver det, når der hertil kommer bygninger, som går ud af produk-

tionen ved, at ejendomme nedlægges i et antal på 6.000-7.000 om året, som jeg har nævnt på et tidligere tidspunkt.

Mange ting, specielt forhåndsinteressen om denne lovgivning, tyder på, at der er baggrund for, at loven vil blive udnyttet, og at der vil blive sat byggeri i gang, som man ikke kunne have forventet ville blive sat i gang, hvis ikke denne lovgivning var kommet til.

Af lovforslagets § 2 fremgår det, at alle kan komme i betragtning ved rentesikringsordningen, når de har landbrug som hovederhverv. Her er altså ikke noget alderskriterium. Det fremgår senere i paragraffen, at der dog er mulighed for at stille uddannelseskrav, hvis man finder det nødvendigt. Jeg kan ikke undlade at sige om dette uddannelseskrav, at i sig selv er det yderst fornuftigt, at man så vidt muligt i ethvert erhverv sørger for at tilvejebringe en grundlæggende uddannelse, som kan bringe erhvervet frem. Men jeg er også nødt til at sige, at en af de ting, som har plaget landbruget som erhverv mest, er afvandringen fra landbruget. Ungdommen vandrede derfra, de modne vandrede derfra, og alt for sjældent så vi eksempler på, at folk fra andre erhvervsgrupper gik over i landbrugs-erhvervet. Lad mig understrege, at jeg meget vel er opmærksom på, at denne paragraf ikke er tænkt at skulle træde i kraft nu; det er med henblik på et senere behov. Men jeg tror, man skal tage den med største varsomhed, for man har også behov for en vandring den anden vej, og den kan blive aktuel, før man tænker det.

Jeg vil gerne understrege, at jeg absolut er tilhænger af uddannelse. Men man har da set udefra kommende, som i og for sig har gjort det godt, selv om man har ment, at de ikke havde forudsætningerne for det. Der var engang, da man troede, at forudsætningen for at blive landbrugsminister, og en god landbrugsminister, var, at den pågældende havde en uddannelse ved landbruget. Nu har vi i dag hørt en tidligere landbrugsminister rose, som i hvert fald

[Erik Hansen (Ålborg amt).]

ikke havde kvalificeret sig særligt som kvægopdrætter, men nok på andre områder. Vi har for ikke så lang tid siden set næsten alarmerende meddelelser gå over landet, fordi en ny landbrugsminister trådte til. I dag må vi sige, at det er gået ganske fantastisk godt. Roserne foreligger næsten i form af de 4 landbrugslovsforslag. Det skal være en af mine opfordringer om varsomhed med de alt for stereotype krav om uddannelse og fortid.

I dag skriver vi den 12. maj, og det er ikke en ligegyldig dag. Den 12. maj er den dag, da man siger bøgen springer ud. Samme dag står vi her med en landbrugslovgivning, som et enigt folketing — lige bortset fra SF, der har en lille frynse, men den bliver vel klippet af undervejs — står bag på trods af et Krogstrupudvalg, på trods af — må jeg sige, måske lidt stille — et flertal i en landbokommission, som det lykkedes at få snakket fornuftigt med. Der er tale om landbrugsmæssig nytænkning i flere henseender. Man kan vel egentlig sige, at det for første gang fastslås helt klart, at bæredygtigheden af en landbrugsbedrift ikke behøver at have sammenhæng med arealets størrelse. Det er alene det, bedriften kan kaste af sig, hvad den kan producere, der er det bærende og det, der skal være med til at give den det gode omdømme.

Lad mig nu belært af erfaringerne fra sidste gang, jeg citerede en fremtrædende landboudomsmand, denne gang gøre det lidt mere bredt og sige, at jeg læste for nylig i et blad, hvis reportage og baggrund for reportagen jeg lægger megen vægt på, nemlig Vendsyssel Tidende, at i landboudoms-kredse lagde man megen vægt på det fornuftige i, at det, der var bæredygtigt, var en bedrift, der kunne klare sig uanset jord eller bygninger.

Disse tanker falder meget nøje sammen med det radikale venstres synspunkter, og jeg er derfor glad ved at kunne sige, at vi er tilfredse med den lovgivning, som foreligger her. Vi kan anbefale den. Selvfølgelig var der ting, som vi kunne have tænkt os lidt bedre, og havde midlerne været lidt rigelige, kunne vi vel også have gjort det lidt bedre. Men alt i alt må jeg sige, at denne lovgivning egentlig blev bedre, end vi på et vist tidspunkt havde turdet håbe. På det

radikale venstres vegne skal jeg anbefale lovforslagene.

Morten Lange: Jeg noterede, at det er den 12. maj, bøgen springer ud i Ålborg; vi andre er lidt foran. Vi kunne også have ønsket, at den landbrugslovgivning, vi har foran os her, var sprunget ud noget før. Vi kunne også have ønsket os, at den var gået videre, end det er sket — men det talte vi om ved første behandling, og jeg skal ikke holde en ny førstebehandlingstale.

Jeg skal blot til hr. Erik Hansen (Ålborg amt) bemærke en enkelt ting. Han tilrødede, at hvis man solgte jord fra sin landbrugsejendom, skulle man endelig beholde et par hektar, så ejendommen fortsat kunne registreres som landbrug, så havde man en passende basis for at vedligeholde bygninger osv. Jeg synes ærlig talt, at denne opfordring til at vedligeholde en ikke eksisterende landbrugsstand ingen steder hører hjemme. Det vil bare føre til, at vi får en forfalsket statistik. Jeg kan ikke se, hvorfor man skal vedligeholde avlsbygninger til en 60 ha landbrugsejendom, hvor jorden er solgt fra, bare for at have et fritidsopholdssted. Det er ikke særlig genialt tænkt. Men folk er nok også fornuftigere end at gøre sådan. Jeg kan ikke tænke mig, at nogen fastholder en landbrugslovgivning i det lange løb, der er sådan, at man får del i landbrugsstøtten, blot fordi man har et album mere end 2 ha og i den anledning er kvalificeret til at blive registreret som jordbruger.

I øvrigt om lovforslagene, som de nu foreligger: der sker en beskeden ændring, hvad angår investeringsstøtten, idet vi er gået med til et ændringsforslag, som gør, at investeringsstøtten kan gå lidt bagud i tiden. Jeg synes, det er en rimelig ændring. Det griber ind i den dyreste renteperiode, hvor rentesikringen er mest nødvendig.

I landbrugsudvalget er det altid, jeg havde nær sagt de samme gamle venner, der kommer og taler med os fra gang til gang, og jeg konstaterer, at denne gang var der ikke nogen af vore gamle bekendte, som kom og forklarede os, at dette her, med investeringsstøtten var en stor fejltagelse, hvad vi tidligere er blevet belært om. Vi har tidligere fået at vide, at hvis bare produktionsforholdene var gode nok, skulle man nok selv klare investeringerne. Jeg tror, det er

[Morten Lange.]

fornuftigt af landbruget, at man har accepteret et forslag af denne art. Jeg anser det for at være væsentlig bedre end den form for landbrugsstøtte, man hidtil har praktiseret, og derfor kan jeg gå ind for lovforslaget, også som det nu foreligger.

Spørgsmålet om sammenlægningsgrænserne er et klassisk slagsmålspunkt i dansk politik. Jeg synes, det er væsentligt, at vi nu har fået skilt faktorerne ad. Vi får i udlånsloven sikret, at udlånsmidlerne bliver forbeholdt de små brug, som har brug for dem, og samtidig liberaliseres sammenlægningspraksis. Men jeg mener i virkeligheden, at det ligger i lovgivningen, at vi erstatter de strenge krav om sammenlægningsgrænser med et nyt krav, som måske i virkeligheden er mindst lige så strengt, nemlig pligten til at påse, at afrundingen af bruget, arronderingen, som det hedder med et udmærket ord, bliver god. Der ligger en overordentlig stor forpligtelse for jordbrugskommissionerne og landbrugsministeren til at være stædige og sige nej, hvis nogen prøver at gennemføre en sammenlægning, som ikke er den bedste. Der er jo så mange sammenlægninger, der kan lade sig gøre, og det er ikke altid, der kommer en motorvej, der på en helt klar måde viser, at to jorder ikke kan lægges sammen.

Det er så forfærdelig vigtigt for dansk landbrugs kommende struktur, at vi får foretaget de bedst mulige sammenlægninger, og jeg vil derfor gerne spørge ministeren, om han mener, at hans lovhjemmel er stærk nok til, også at bære, hvis en landbruger foreslår en sammenlægning og er i stand til at købe de pågældende jorder, men den pågældende landbrugskommission siger: ja vel, den sammenlægning kan naturligvis lade sig gøre, det kan drives, men vi ser meget hellere nogle andre gennemført i dette område, som er bedre. Jeg havde gerne set, at loven på det punkt havde fået en stærkere formulering; men jeg er belært om, at praksis skulle være så enestående stærk, og jeg vil meget gerne have, at landbrugsministeren understreger det ved denne forhandling, sådan at ikke nogen landmænd letsindigt går til ombudsmanden og påstår, at landbrugsministeren misbruger loven. Det hjælper altid at få det understreget her ved denne behandling.

Jeg har også været i stand til at acceptere den udvidede ret til at ophæve landbrugspligten på sådanne jorder, som i realiteten ikke har nogen landbrugsværdi. Vi har naturligvis i udvalget boret overordentlig meget i det spørgsmål, der hænger sammen med dette, nemlig om vi herigennem risikerer udstykning til det, som jeg, hvis jeg skal være høflig, ville kalde private rekreative formål, hvilket i høj grad vil sprænge det danske landskabsbillede. Vi har i udvalget fået forsikret, at by- og landzone-loven effektivt skulle forhindre urimelig udnyttelse af sådanne frigivne arealer, men jeg vil gerne have, at ministeren her igen bekræfter over for os, at det også er hans indtryk, at lovgivningen her ikke fører til en frigivelse, som vil være til alvorlig skade ikke blot for by- og landzone-loven, som har sine temmelig præcise bestemmelser, men også for fredningsplanudvalgenes virksomhed. Det er væsentligt, at disse to instanser ikke får deres dispositioner speget ved, at udstykninger foretages i henhold til denne lov, men jeg gentager, at i hvert fald over for udvalget har vi fået relativt præcise forsikringer.

Hvad angår spørgsmålet om rekreative områder, har vi nu endnu en gang hørt dette brave udtryk, at det skal løses i en større sammenhæng. Nu synes jeg ellers, at den sammenhæng, vi havde at gøre med her, var temmelig stor. Hvis man endda havde sagt „i en anden sammenhæng“ kunne jeg have forstået det. Men dette her er da en lovgivning for det meste af jorden i Danmark, så rent jordmæssigt kan vi ikke få så forfærdelig større sammenhæng. Hvis vi nu fortolker det som en anden sammenhæng, vil jeg gerne have at vide af ministeren, om det er noget, som regeringen har planer om at gøre snart — thi for hver gang man venter, bliver det sværere. Til sidst bliver sammenhængen naturligvis måske nok stor, men til gengæld også så indviklet, at det, som man har intention om at gøre, kan man ikke komme af sted med, for der er kommet for mange i vejen med en slæde, eller hvad man nu har kunnet komme i vejen med.

Jeg synes, at det er meget væsentligt, at ministeren benytter lejligheden her til at præcisere ikke bare luftigt, at det er en større sammenhæng, men også at denne regering aktivt forbereder en sådan lovgivning,

[Morten Lange.]

sådan at den anden og bedre regering, der snart kommer, uden ophør kan gå videre med noget, som denne regering allerede har grundlagt. Det vil være et pænt lille led i testamentet, og vi håber, at vi her får det ridset i passende præcise vendinger fra landbrugsministeren.

Endelig har jeg sat en lille bemærkning i betænkningen om grus og sten. Den henfører til den kendsgerning, at landbrugsministeren i øjeblikket skal give tilladelse, hvis man ønsker i større stil at grave grus, sten og andre råstoffer fra overgrunden på sin ejendom. Det ser meget godt ud, at der her er en tilladelses- og med andre ord altså også, skulle man tro, en afslagshjemmel hos landbrugsministeren. Men sidst vi så på det, blev vi belært om, at landbrugsministeren skam ikke kunne gøre andet end give tilladelsen, og at tilladelse altid var blevet givet. Bl. a. i den anledning har mit parti fremsat et lovforslag, som skulle ordne disse forhold på en anden måde. Jeg kunne heri finde en formel anledning til at modsætte mig dette lovforslags gennemførelse. Men da partierne i folketinget modtog vort lovforslag overordentlig venligt og forstående, så vi fik indtrykket af, at en lovgivning på området i hovedsagen efter de retningslinjer, vi har antydnet, skulle have gode muligheder i fremtiden, skal jeg ikke være paragrafrytter og tydeliggøre mine afvigende standpunkter på det punkt ved at stille særskilte ændringsforslag. Jeg skylder blot den gode sammenhæng at understrege, at jeg ikke så godt på én gang, i hvert fald ikke uden at sige det, kan have et lovforslag liggende her, som har én løsning, og samtidig stemme for et lovforslag, der har en anden. Jeg har her præciseret mit synspunkt for god ordens skyld, og jeg skal altså blot understrege, at når jeg ikke går i yderligere aktion ved denne lejlighed, er det, fordi det er min fornemmelse, at der også i samtlige andre folketingspartier er en klar følelse af, at man ikke kan blive ved med i småbidder at grave det danske landskab væk og sælge det for passende profit, hvorefter der tilbage til eftertiden bliver et hul i jorden dér, hvor der var en meget interessant, hatformet bakke fra fortiden.

Med disse bemærkninger skal jeg anbefale de to lovforslag til vedtagelse. De går ingen-

lunde så langt, som mit parti på en række områder kunne have ønsket, men tendensen i dem er på linje med, hvad vi har bragt i forslag; og som de skikkelige reformister, vi er på landbrugsområdet, er vi glade, når vi ser en sådan tendens. Vi håber blot, at den vil udvikle sig ved brug.

Landbrugsministeren (Henry Christensen): De resultater, vi har til behandling i form af de to nærværende lovforslag, har en betydelig forhistorie og skyldes et forudgående arbejde, der allerede blev omtalt og anerkendt ved første behandling. Det skal jeg derfor kun minde om. Jeg vil gerne føje til min tak for det arbejde og de drøftelser og forhandlinger, der har fundet sted i det nedsatte folketingsudvalg, hvor jeg har haft lejlighed til at deltage i nogle længere og, synes jeg, udelukkende frugtbare samråd, og hvor forhandlingen i det hele taget har været båret af den fælles indstilling og fælles vilje til at nå positive resultater, der i dag er kommet til udtryk i en betænkning afgivet af et enigt udvalg.

Jeg lægger naturligvis ligesom en række ordførere afgørende vægt på, at de landbrugslove, som vi har gennemført i denne vinter i folketinget, og hvoraf disse er de to sidste, har kunnet gennemføres i den brede enighed, som har været til stede. Jeg tror, at de fleste, der har haft kendskab til og føling med udviklingen i landbruget både her i landet og andre steder, er klar over, at når der sker store ændringer i forudsætningerne og en betydelig udvikling, kan der ofte opstå meget alvorlige og vanskelige spændinger, ikke mindst netop i jordlovgivningen. I vort samfund befinder landbruget sig stadig i en betydelig udvikling, og vi må se i øjnene, at dette vil fortsætte af mange grunde, tekniske, økonomiske og afsætningsmæssige, som jeg ikke her nærmere skal redegøre for. Jeg tror, at det i denne udvikling og med den udfordring, som dansk landbrug stadig vil stå over for, har overordentlig stor betydning, at der står en bred politisk opbakning bag de reformer, som vi forsøger at gennemføre, og som naturligvis først og fremmest danner rammen om den udvikling, der skal finde sted ude i de enkelte landbrugsbedrifter.

Jeg er enig i, som det er blevet fremhævet — det var vist især af hr. Erik Hansen

[Landbrugsministeren.]

(Ålborg amt) — at disse to lovforslag må ses i sammenhæng med de to, der er gennemført, dels vedrørende forbedringen af de yngre landmænds etableringsvilkår, dels vedrørende udlån, og at det derfor også er vigtigt, at den del af administrationsproblemerne, som ikke mindst knytter sig til udlånsloven, er blevet gjort til genstand for særlig indgående drøftelser under det udvalgsarbejde, der efterfølgende har fundet sted.

Jeg har fundet det naturligt, også på baggrund af den indgående behandling, der har fundet sted i landbøkommissionen, at man i folketingsudvalget måske lidt traditionelt drøftede de generelle retningslinjer for administrationen af landbrugslovene, og jeg er enig med hr. Chr. Thomsen i, at det må dreje sig om de generelle hovedlinjer, medens vi i den praktiske udformning må finde frem til løsning af de mange enkeltspørgsmål, vi vil blive stillet over for. Jeg vil gerne her bekræfte, at hovedhensigten er på den ene side at samle den lokale administration ude i amterne i de nye jordbrugskommissioner, på den anden side bestemt at undgå at gøre disse til nye etablerede sekretariater med den oppustning, der herved ville finde sted. Hensigten er klart at bevare jordlovsudvalget som det organ, hvori sekretariatsbistanden og den sagkyndige bistand skal findes, og søge fastholdt den enkle og for samfundet, tror jeg, både gode og billige administrationsform, vi har tradition for ude på det lokale område. Det sker under nye former som følge af sammenlægningerne, men jeg tror, det er meget værdifulde erfaringer, vi kan føre med ind i den nye udvikling, vi her skal etablere og tilvejebringe.

Om de enkeltspørgsmål, der i øvrigt har været fremdraget, skal jeg kort sige, at når man spørger, om der er tilstrækkelig lovhjemmel til at dække tilsagnet om at fastholde de strengere krav, der i den senere tids administration er stillet i forbindelse med arronderingen, er der ingen ændringer i det lovgivningsmæssige grundlag i forhold til før. Derfor kan der ikke være nogen tvivl om — ikke mindst når det nu er bakket op af et enigt folketingsudvalg — at der vil være den fornødne hjemmel i så henseende.

Med hensyn til de omtalte rekreative

arealer og administrationen i forhold til dem skal jeg for mit vedkommende dels henviser til, hvad der er sagt af tidligere ordførere, dels hvad der er oplyst i betænkningen. Specielt skal jeg henviser til, at det er gjort klart, at de myndigheder, vi har sat til at varetage de særlige by- og landzonemæssige hensyn og de særlige fredningsmæssige hensyn, er høringsorganer, og at administrationen af lovgivningen her i forbindelse med matrikeldirektoratets tilladelser vil blive opretholdt på den måde, at forudsætningen for, at disse tilladelser kan gives, er, at der hos de respektive myndigheder finder den fornødne tilslutning sted til de udstykninger, der i det konkrete tilfælde er tale om.

De to lovforslag i dag drejer sig dels om sammenlægnings- og samdriftsgrænser m.v., dels om et forbedret økonomisk grundlag for etablering og opførelse af landbrugets produktionsbygninger. Man kan både sige, at der er og ikke er en sammenhæng imellem disse to lovforslag. Der er naturligvis i mange henseender en sammenhæng. Til den diskussion, der, båret af, forstår jeg, bogens udspring og den høje himmel, også har givet sig udslag i lidt indbyrdes drilleri, vil jeg gerne sige, at der på en måde er den sammenhæng, at den rentesikringsordning, vi gennemfører, i mange tilfælde vil gøre eksistensgrundlaget for mindre landbrugsbedrifter bedre, end det ellers ville have været. Det er den ene udviklingslinje i det. Den anden udviklingslinje er, at de friere sammenlægningsgrænser giver en friere ramme for den strukturudvikling, vi af erfaring fra disse år ved presser sig på, så der simpelt hen opstår et uundgæligt behov derfor i kraft af det færre antal selvstændige landbrugere, der vil være til rådighed til at overtage bedrifterne i fremtiden, og i kraft af den tekniske udvikling, der også i forbindelse med landbrugsproduktionen og dyrkningen af jorden finder sted.

Jeg vil gerne understrege, hvad hr. Chr. Thomsen og andre ordførere har sagt — og det synes jeg også er vigtigt at få sagt til dem, der driver landbrugsejendommene ude omkring — at der ikke fra lovgivningsmagtens side her gives nogen form for retningslinjer for, hvilken landbrugsstørrelse der er den rigtige eller ønskværdige. Det beror på konkrete, individuelle, personlige og en lang række andre hensyn. Afgørende er det at

[Landbrugsministeren.]

give sådanne rammer, at udviklingen kan give os effektive bedrifter til opretholdelse af en så høj animalsk produktion som muligt. Det er det, samfundet har en afgørende økonomisk interesse i, og det er det, rentesikringsordningen naturligvis i høj grad skal hjælpe til med.

Jeg føler mig overbevist om, at det præcis er i landbrugets produktionsbygninger, man i dag er længst tilbage i henseende til at gøre en øget indsats for større effektivitet i vor produktion. Mange ting har overbevist mig om det. Jeg står her med en henvendelse fra en jysk landmand, der har to ejendomme med opræt, hvoraf den ene er en ny og moderne ejendom. Han oplyser de konkrete forsøgsresultater, der er opnået. På trods af, at det er nøjagtig de samme fodringsplaner m.v., han har anvendt, bliver resultatet alligevel, udelukkende i kraft af, må man formode, de forskellige produktionsbetingelser i bygningsforholdene, at gennemsnitstilvæksten pr. kalv i den mindre udviklede bygning er 1.188 gram pr. dag og i den moderne og udviklede bygning 1.435 gram pr. dag. Når en så stor forskel kan fremlægges og dokumenteres, viser det noget om, hvilket effektivitetsproblem der er knyttet til at have tidssvarende bygninger. Hertil kommer den anden side af sagen, der ikke indgår: de arbejdsbesparelser, der ligger i det.

Jeg vil gerne i forbindelse med behandlingen af dette lovforslag også udtrykke ønsket om, at den forøgede indsats, vi har grund til at nære forventning om vil ske med henblik på at forbedre produktionsbygningerne i landbruget, vil blive båret af en stræben, som jeg tror landbrugsorganisationerne i høj grad kan bidrage til, mod at fremme konkurrencen om dygtigt byggeri, således at vi kan få et på den ene side så effektivt og på den anden side så økonomisk tilrettelagt byggeri som muligt. Jeg tror, at de perspektiver, der ligger her, må kunne inspirere til en mere planlagt indsats, hvad landbrugets produktionsbyggeri angår, i de virksomheder, der vil beskæftige sig med det, således at det også i den henseende kan blive til gavn.

Jeg takker for den enstemmige tilslutning fra udvalget og føler mig overbevist om, at

vi har skabt et grundlag, der kan arbejdes videre på.

Hermed sluttede forhandlingen.

Der foretoges først afstemning vedrørende forslag til lov om ændring af lov om landbrugsejendomme.

Lovforslagets §§ 1 og 2 og dets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Man gik dernæst til afstemning vedrørende forslag til lov om tilskud til investeringer i landbrugets produktionsbygninger.

Lovforslagets §§ 1-10, ændringsforslaget om indsættelse af en ny paragraf og §§ 11-13 vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov om ændring af toldloven (toldtariffen).

Første behandling af lovforslaget (nr. 170) findes i tidenden sp. 6288).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer og spørgsmålet om dets overgang til tredje behandling sættes til forhandling under et.

Ingen bad om ordet.